

YAPAY SİNİR AĞLARI İLE HAVA DURUMU/SICAKLIK TAHMİNLEME

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ MATEMATİK BİLGİSAYAR BÖLÜMÜ
YAPAY AĞLAR DERSİ 2019-2020 BAHAR YARIYILI
YILSONU PROJESİ

HAZIRLAYAN
MUSTAFA TOSUN, 121620123067
Mayıs 2020

ÖZET: Bu çalışmada, Waikato Environment for Knowledge Analysis (Weka) yazılımı ve yazılımdaki M5P ağaç (*tree*) metodu kullanılarak Yapay Sinir Ağları (YSA) ile hava sıcaklığı tahminlemesi yapılmıştır. Hava sıcaklığının en düşük hata ile tespit edilmesi amaçlanmıştır. Gerçek meteorolojik veriler, .NET 4.5 ortamında C# programlama dili ile toplanmış ve Weka yazılımına aktarılacak üzere işlenmiştir.

1. Projedeki Problem

Belirli bir ülke, bölge veya merkezde, bir zaman dilimi içinde görülebilecek meteorolojik olayların gözlem ve analizlere dayanılarak sübjektif veya objektif yöntemler kullanılarak önceden öngörülme çalışmaları hava tahmini olarak adlandırılır. Hava tahmini  aşamalıdır: Gözlemler, Analiz ve Tahmin.¹

Bu projede, hava sıcaklığı tahmini için sübjektif yöntemlere ihtiyaç duyuluyor olması durumundan yola çıkılarak YSA kullanımıyla bu değerlerin, insan değişkenini ortadan kaldırarak tahmin ettirilmesi amaçlanmıştır.

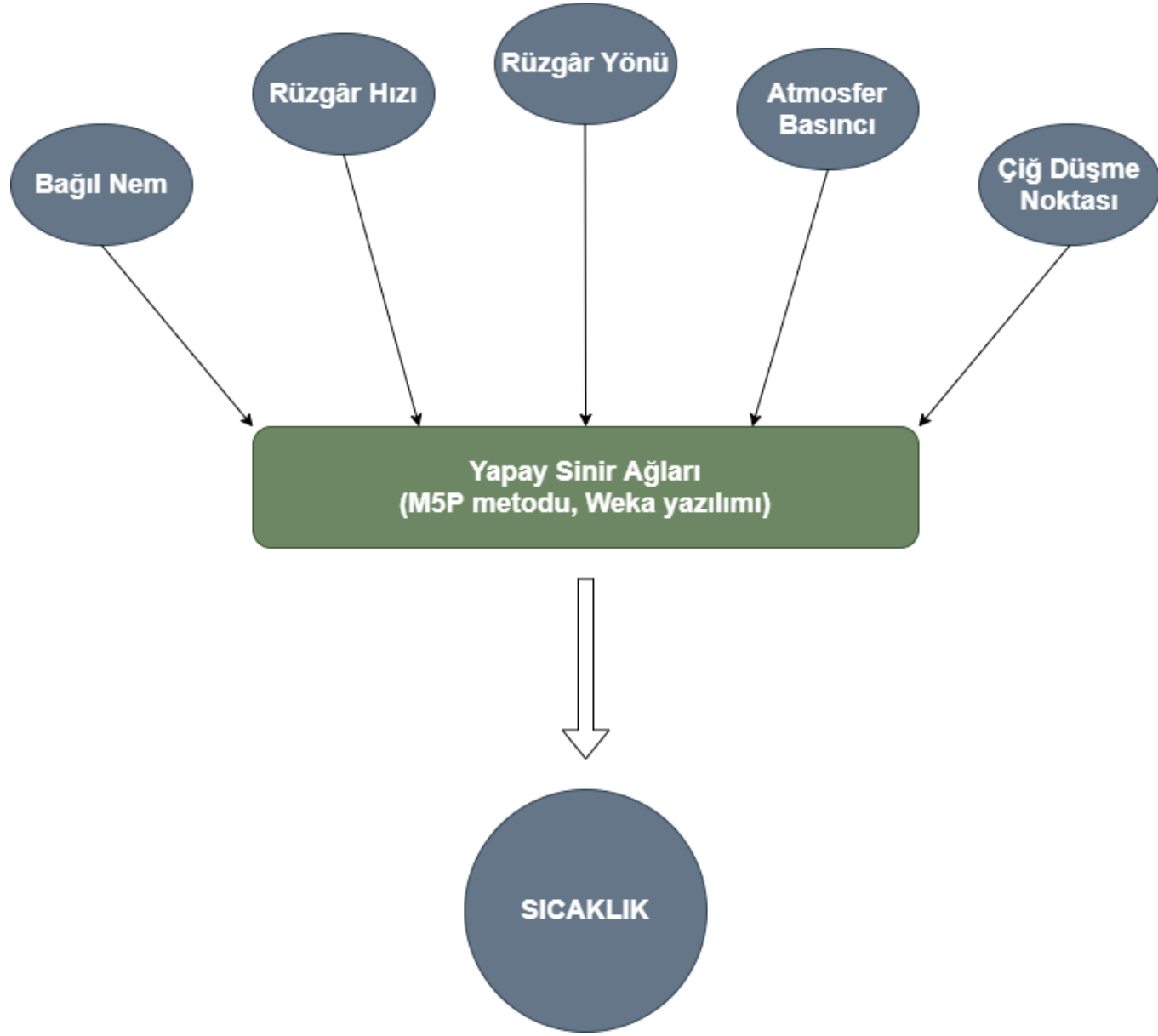
2. zm nerisi

Hava sıcaklığı hesaplamasında kullanılan objektif argümanların şunlar olduğu tespit edilmiştir:

- Bağıl nem,
- Rüzgâr hızı ve yönü,
- Atmosfer basıncı ve
- Su buharı basıncı ya da çiğ düşme noktası

Su buharı basıncı ile çiğ düşme noktası (işb sıcaklığı) arasında doğrudan ilişki olmasından dolayı, bu projede su buharı basıncı yerine çiğ düşme noktası argümanının kullanımı tercih edilmiştir.

Böylelikle sistemin giriş ve çıkış parametrelerini gösteren diyagram şöyledir:

Verilerin toplanması aşamasında <https://tr.freemeteo.com/> internet sitesinden yararlanılmıştır. Eskişehir şehir merkezi için son 12 yıla ait günlük meteorolojik veriler toplanmış ve Weka yazılımına gönderilmek üzere filtrelendiği. Veri toplama işlemi sırasında bazı günlere ait hava durumu verilerinin kısmen veya tamamen eksik olduğu tespit edilmiş ve bu eksik veriler veri setine dâhil edilmemiştir.

Günlük hava durumu verilerini filtreleme aşamasında sırasıyla şu işlemler yapılmıştır:

- Rüzgâr hızı tespit edilememiş olan veriler, veri setinden çıkarılmıştır.
- Rüzgâr yönü bulunmayan verilerin rüzgâr yönünün "değişken" olduğu tespit edilmiş ve veri setine bu şekilde uyarlanarak dâhil edilmiştir.
- Verilerin tahmin saatleri 15'er dakikalık dilimlere yuvarlanmıştır.
- Veriler, yuvarlanmış tahmin saatlerine göre gruplandırılmıştır.
- Veriler, hava durumu veri toplayıcısı istasyonlarına göre gruplandırılmıştır.
- Yukarıdaki diyagramda görsellenmiş olan sistemdeki giriş ve çıkış parametreleri birebir aynı olan verilerin yalnızca bir tanesi seçilmiştir.
- En fazla veriye sahip saat grubu ve istasyon grubu verileri bu proje için temel alınmak üzere seçilmiştir.

Bu filtreleme sayesinde; hava sıcaklığına etki edebilecek olan coğrafi konum/desen ve Güneş'in bağıl konumu gibi etmenlerin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Mevsimsel değişkenler göz ardı edilmiştir.

Filtrelenen veriler Weka yazılımına, eğitim veri seti ve test veri seti olarak iki grupta aktararak, hava sıcaklığı tahmini yaptırılmıştır.

3. Veri Seti Bilgisi

Sistemin bir giriş parametresi olan Rüzgâr Yönü argümanı, 10 derecelik aralıklarla tamsayı olarak (minimum 10, maksimum 360) elde edilmiş olup bunlara ek olarak rüzgâr yönünün “değişken (*variable*)” olabileceği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, sistemdeki diğer tüm parametreler Weka yazılımı için “numeric” değerler olarak değerlendirilirken, Rüzgâr Yönü parametresi {Variable, 10, 20, 30, ..., 360} değerlerini içeren “nominal” bir değer olarak alınmıştır.

Filtreleme işleminden sonra yuvarlanmış saat grubu 15:45 ve hava durumu istasyonu Eskişehir isimli istasyon (*Enlem 39.783, Boylam 30.567, Yükseklik 786m*) olan, 25 Temmuz 2008 ve 28 Mayıs 2020 kapalı aralığında bulunan 1180 güne ait (dolayısıyla 1180 adet veri) birbirinden farklı verilerin bulunduğu bir veri seti elde edilmiştir.

Filtrelenen verilerin, Weka yazılımına gönderilmek üzere; %10'luk kısmı (118 adet) test verisi olarak rastgele seçilmiş, geriye kalan %90'luk kısım (1062 adet) ise eğitim verisi olarak iki gruba ayrılmıştır.

Elde edilen eğitim ve test veri setlerinin bir kısım içeriği şöyle listelenmiştir:

EĞİTİM VERİLERİ							TEST VERİLERİ						
	A	B	C	D	E	F		A	B	C	D	E	F
1	WindSpeedKmph	WindDirection360	RelativeHumidityPercent	AmosphericPressureMb	DewPointCelcius	TemperatureCelcius	1	WindSpeedKmph	WindDirection360	RelativeHumidityPercent	AmosphericPressureMb	DewPointCelcius	TemperatureCelcius
2	19	300	55	1015	6	15	2	19	20	51	1018	4	14
3	24	290	59	1013	8	16	3	24	200	42	1002	4	17
4	6	270	77	1018	8	12	4	33	300	40	1010	13	28
5	19	290	49	1019	7	18	5	7	320	33	1012	12	30
6	15	300	34	1021	2	18	6	11	270	33	1016	4	21
7	22	310	54	1021	2	11	7	17	100	49	1021	7	18
8	33	220	18	1005	5	32	8	11	310	34	1019	7	24
9	11	320	22	1019	8	32	9	11	320	66	1015	3	9
10	17	290	25	1021	9	31	10	6	80	35	1025	3	19
11	22	300	24	1021	8	31	11	19	130	76	999	4	8
12	9	Variable	19	1019	7	34	12	19	300	17	1015	2	30
13	15		310	1019	7	30	13	24	310	71	1017	4	9
14	15	250	22	1017	2	25	14	11	100	71	1024	1	6
15	11	330	20	1017	-2	22	15	13	Variable	31	1015	10	29
16	11	330	39	1017	2	16	16	6		270	93	1021	3
17	13	260	87	1014	7	9	17	20	330	75	1011	-3	1
18	15	250	82	1014	7	10	18	7	100	54	1018	1	10
19	9	120	88	1008	9	11	19	2	Variable	15	1014	3	33
20	17	130	63	1005	8	15	20	9		280	66	1019	0
21	17	320	49	1009	6	17	21	17	250	35	1017	5	21
22	13	260	49	1011	6	17	22	4	Variable	36	1016	9	25

Veri setleri, Weka yazılımına gönderilmek üzere .*arff* dosya formatında kaydedilmiştir.

4. Eğitim Süreci ve Algoritma

Yapay sinir ağının eğitiminde ve test aşamasında kullanılmak üzere sağlanan veri setleri, 5 girişli (*input*) 1 çıkışlı (*output*) yapay sinir ağında kullanılmıştır. Verilen eğitim veri seti ile yapay sinir ağının öğrenmesi sağlandıktan sonra başarı düzeyini test etmek ve sıcaklık tahmin kabiliyetini ölçmek için test veri seti yapay sinir ağına verilmiştir.

Sunulan girdiye bağlı olarak ağın çıktı değerleri hesaplanır. Eğitim verilerinden yola çıkarak çıkış verileri tahmin edilmeye çalışılır. Hesaplama en temel amaç en düşük hata ile çıkış değerlerinin tahmin edilmeye çalışılmasıdır.

Weka, çok sayıda regresyon ve sınıflandırma araçları içermektedir. Yazılımın native (yerel/doğal/birinci parti) paketleri arasında en ünlü aracı (tool) **M5P model tree** paketidir. Ross J. Quinlan tarafından geliştirilen M5 algoritmasına iyileştirmeler yapılarak Yong Wang tarafından elde edilmiş olan M5P algoritması, etki alanını ardışık ikili (binary) bölgelere ayırır ve sonra her bir ağaç düğümüne (node) lineer modeller yerleştirir.

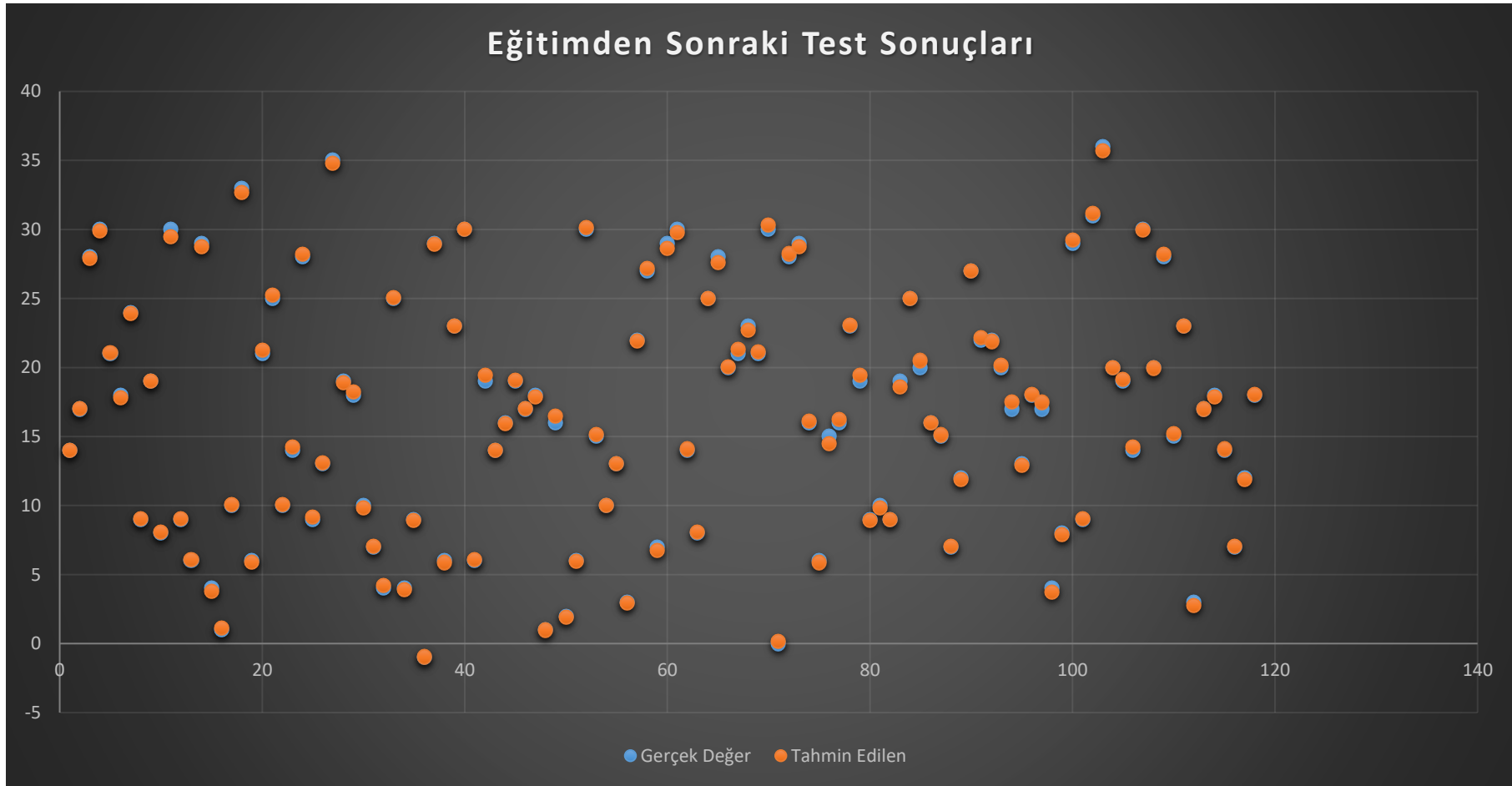
Bu projede, Weka yazılımı ile kullanılan YSA modeli için **M5P** ağaç (*tree*) classifier'i tercih edilmiştir. Fonksiyon parametreleri şöyledir:

```
M5P -M 4.0 -num-decimal-places 4
```

5. Sonuçlar

Yapay sinir ağının eğitiminden sonra verilen test veri seti için yapılan tahminleme sonucunda;

- Ortalama Mutlak Hata : **0,1484** ve
- Bağıl Mutlak Hata : **%2,0277** olarak elde edilmiştir.

#	Gerçek Değer	Tahmin Edilen	Hata
1	14	14,008	0,008
2	17	17,025	0,025
3	28	27,915	-0,085
4	30	29,886	-0,114
5	21	21,078	0,078
6	18	17,829	-0,171
7	24	23,914	-0,086
8	9	9,039	0,039
9	19	19,008	0,008
10	8	8,071	0,071
11	30	29,495	-0,505
12	9	9,027	0,027
13	6	6,086	0,086
14	29	28,758	-0,242
15	4	3,758	-0,242
16	1	1,099	0,099
17	10	10,044	0,044
18	33	32,706	-0,294
19	6	5,934	-0,066
20	21	21,277	0,277
21	25	25,26	0,26
22	10	10,089	0,089
23	14	14,229	0,229
24	28	28,205	0,205
25	9	9,14	0,14
26	13	13,112	0,112
27	35	34,772	-0,228
28	19	18,865	-0,135
29	18	18,221	0,221
30	10	9,843	-0,157

#	Gerçek Değer	Tahmin Edilen	Hata
31	7	7,062	0,062
32	4	4,223	0,223
33	25	25,035	0,035
34	4	3,904	-0,096
35	9	8,93	-0,07
36	-1	-0,96	0,04
37	29	28,928	-0,072
38	6	5,876	-0,124
39	23	22,993	-0,007
40	30	29,989	-0,011
41	6	6,076	0,076
42	19	19,415	0,415
43	14	13,966	-0,034
44	16	15,955	-0,045
45	19	19,076	0,076
46	17	17,04	0,04
47	18	17,882	-0,118
48	1	0,969	-0,031
49	16	16,478	0,478
50	2	1,899	-0,101
51	6	5,949	-0,051
52	30	30,154	0,154
53	15	15,133	0,133
54	10	10,031	0,031
55	13	13,009	0,009
56	3	2,95	-0,05
57	22	21,914	-0,086
58	27	27,144	0,144
59	7	6,75	-0,25
60	29	28,599	-0,401

#	Gerçek Değer	Tahmin Edilen	Hata
61	30	29,799	-0,201
62	14	14,085	0,085
63	8	8,05	0,05
64	25	24,997	-0,003
65	28	27,582	-0,418
66	20	20,03	0,03
67	21	21,299	0,299
68	23	22,705	-0,295
69	21	21,126	0,126
70	30	30,297	0,297
71	0	0,177	0,177
72	28	28,226	0,226
73	29	28,749	-0,251
74	16	16,14	0,14
75	6	5,866	-0,134
76	15	14,502	-0,498
77	16	16,227	0,227
78	23	23,05	0,05
79	19	19,457	0,457
80	9	8,945	-0,055
81	10	9,831	-0,169
82	9	8,98	-0,02
83	19	18,602	-0,398
84	25	24,986	-0,014
85	20	20,489	0,489
86	16	15,962	-0,038
87	15	15,111	0,111
88	7	7,044	0,044
89	12	11,89	-0,11
90	27	27,005	0,005

#	Gerçek Değer	Tahmin Edilen	Hata
91	22	22,162	0,162
92	22	21,883	-0,117
93	20	20,147	0,147
94	17	17,486	0,486
95	13	12,9	-0,1
96	18	18,058	0,058
97	17	17,468	0,468
98	4	3,734	-0,266
99	8	7,896	-0,104
100	29	29,242	0,242
101	9	9,056	0,056
102	31	31,178	0,178
103	36	35,69	-0,31
104	20	19,98	-0,02
105	19	19,133	0,133
106	14	14,226	0,226
107	30	29,984	-0,016
108	20	19,961	-0,039
109	28	28,204	0,204
110	15	15,224	0,224
111	23	23,031	0,031
112	3	2,764	-0,236
113	17	16,991	-0,009
114	18	17,844	-0,156
115	14	14,085	0,085
116	7	7,056	0,056
117	12	11,904	-0,096
118	18	18,064	0,064

Classifier

Choose

M5P -M 4.0 -num-decimal-places 4

Test options

☐ Use training set☒ Supplied test set

Set...

☐ Cross-validation

Folds

10

☐ Percentage split

%

66

More options...

(Num) TemperatureCelcius

Start

Stop

Result list (right-click for options)

19:20:36 - trees.M5P

Classifier output

87	15	15.111	0.111
88	7	7.044	0.044
89	12	11.89	-0.11
90	27	27.005	0.005
91	22	22.162	0.162
92	22	21.883	-0.117
93	20	20.147	0.147
94	17	17.486	0.486
95	13	12.9	-0.1
96	18	18.058	0.058
97	17	17.468	0.468
98	4	3.734	-0.266
99	8	7.896	-0.104
100	29	29.242	0.242
101	9	9.056	0.056
102	31	31.178	0.178
103	36	35.69	-0.31
104	20	19.98	-0.02
105	19	19.133	0.133
106	14	14.226	0.226
107	30	29.984	-0.016
108	20	19.961	-0.039
109	28	28.204	0.204
110	15	15.224	0.224
111	23	23.031	0.031
112	3	2.764	-0.236
113	17	16.991	-0.009
114	18	17.844	-0.156
115	14	14.085	0.085
116	7	7.056	0.056
117	12	11.904	-0.096
118	18	18.064	0.064

=== Evaluation on test set ===

Time taken to test model on supplied test set: 0.14 seconds

=== Summary ===

Correlation coefficient	0.9998
Mean absolute error	0.1484
Root mean squared error	0.1961
Relative absolute error	2.0277 %
Root relative squared error	2.2162 %
Total Number of Instances	118

Status

OK

Kaynaklar

1. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü resmi internet sitesi, Erişim Tarihi: Mayıs 2020, <https://www.mgm.gov.tr/genel/ssss.aspx?s=havatahmini>